

Наталія Пархоменко,
начальник відділу наукового і навчально-методичного
забезпечення змісту дошкільної і початкової освіти
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»,
аспірантка Інституту педагогіки НАПН України,
Київ, Україна

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ І ФІНЛЯНДІЇ

Ключові слова: оцінювання, початкова школа, Фінляндія,
особистісно орієнтований підхід, вербальне оцінювання

Дослідження проблеми оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи України актуалізується завданнями реформування шкільної освіти, які окреслені в Концептуальних засадах Нової української школи [1]. Суттєве значення для вибору підходів до оцінювання має урахування позитивного досвіду розв'язання цієї проблеми у зарубіжних країнах і передусім у Фінляндії. Цей вибір зумовлений багаторічною високою позицією Фінляндії в рейтингу світової освіти (протягом останніх п'яти років Фінляндія входить в першу п'ятірку країн з найвищим рейтингом освіти, у 2012 році посідає перше місце) [3].

Результати аналізу фахової літератури щодо оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи в Україні (Т. Байбара, Н. Бібік, М. Вашуленко, І. Гудзик, К. Пономарьова, О. Савченко, А. Цимбалару та ін.) та особливостей системи оцінювання у фінській школі (В. Бутова, Л. Волинець, А. Джурило, І. Жерноклеєва, К. Котун, О. Локшина та ін.) свідчать, що особливої уваги потребує порівняння особливостей вербального оцінювання.

Система оцінювання в школах Фінляндії ґрунтується на особистісно орієнтованому підході. Дослідниця Л. Волинець підкреслює, що головною її особливістю є спрямованість на формування позитивного образу учня, що посилює мотиваційну і стимулюючу функцію оцінки [2]. Контроль і оцінювання учнівською, учительською і

батьківською спільнотою сприймається не як покарання, а як необхідний крок у визначенні індивідуальної траєкторії подальшого розвитку і самореалізації.

У фінській школі відсутні обов'язкові тести та іспити. Перший матрикуляційний іспит учні складають у 16 років. Учителі проводять власні перевірки, дають описову оцінку навчальних досягнень учнів і висловлюють побажання. До 6 класу діти отримують лише вербальну оцінку. Послідовно і системно, починаючи з 1 класу, вчитель формує в учнів навичку самооцінювання. Важливо підкреслити, який би об'єкт не обирався для оцінювання, у фінській школі контрольна-оцінна діяльність завжди починається з самооцінки учня, якщо вивчається навчальний прогрес учня, самооцінки вчителя/школи, якщо вивчається досвід, професіоналізм, ефективність роботи вчителя/школи. Ця особливість закладає основи формування самодостатності, відповідальності тих, кого оцінюють, забезпечує суб'єкт-суб'єктну взаємодію вчителя й учня, інспектора й учителя/школи. Оцінювання з позиції активного залучення учня до навчання відкриває можливості для формування в учнів уміння вчитися, у тому числі уміння критично аналізувати свою роботу, уміння визначати для себе певні задачі для подальшої діяльності.

Аналіз нормативних документів щодо оцінювання навчальних досягнень учнів початкових шкіл Фінляндії дозволяє зробити висновок про те, що протягом останніх десятиліть процедура здійснення вербального оцінювання набувала певних змін, завдяки яким створена певна система контрольної-оцінної діяльності, яка неодноразово доводила свою ефективність [4]. У документах 1970 року згадується про ведення персональної карти учня, в якій фіксуються його навчальні досягнення. Її задачею був опис поступу школяра у своєму розвитку задля визначення шляхів задоволення його потреб у навчанні. Вербальна оцінка забезпечувала зворотній зв'язок між учнем, учителем і батьками. Важливо підкреслити, що інформація персональних карт була конфіденційною і відкритою лише для учня і його батьків. У 1973 році

державою оголошено поступовий перехід від порівняльної оцінки до словесного консультування. Документом 1976 року затверджується персональна карта, яка має 66 тверджень щодо навчального поступу учня і три рівня частоти виявлення зазначеного показника: часто – іноді – рідко. У 1985 році школи зорієнтовують на цілебазоване вербальне оцінювання навчальних досягнень учнів, що передбачає порівняння навчальних досягнень з індивідуальними цілями навчання, підкреслюється важливість спостережень вчителя за роботою учнів. У 1999 році наголошується на важливості використання самооцінки учня. Треба зазначити, що у фінських школах самостійність учнів формується не тільки в процесі контрольної-оцінної діяльності, а й на всіх етапах освітнього процесу. Це створює передумови реалізації основних завдань сучасної освіти щодо розвитку у школярів таких особистісних якостей як активність, ініціативність, впевненість, сміливість у прийнятті рішень тощо.

Безперечно, проведений аналіз вербального оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи Фінляндії не вичерпує всіх аспектів проблеми, але дає змогу встановити перспективні для формування контрольної-оцінних умінь учнів нової української школи тенденції: вибудовування системи оцінювання на засадах гуманного ставлення до дитини, її родини; формування в процесі вербального оцінювання позитивного образу учня через визначення його досягнень і потреб, а не проблем у навчанні; структурування контрольної-оцінної діяльності у послідовності від самооцінювання до оцінювання вчителем; визначення за результатами само-, взаємооцінювання та оцінювання вчителем індивідуальної траєкторії подальшого розвитку і самореалізації учня; впровадження цілебазованого вербального оцінювання і консультування.

Список використаних джерел:

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. / Уклад.: Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та ін. / За заг. ред. М. Грищенка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczya.html>

2. Волинець Л. Оцінювання як механізм забезпечення якості загальної середньої освіти Фінляндії. / Людмила Волинець // Порівняльно-педагогічні студії. – № 4(18). – 2013. – С. 132–137.
3. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія / О. І. Локшина. – К. : Богданова А.М., 2009. – 404 с.
4. Hannu Simola. The Finnish Education Mystery. Historical and sociological essays on schooling in Finland. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://books.google.com.ua/books?id=HDCLBQAAQBAJ&pg=PA149&dq=verbal+assessment+in+class&M=uk&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=verbal%20assessment%20in%20class&f=false

Пархоменко Н. Є. Оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи в Україні і Фінляндії. Україна – ЄС: крос-культурні порівняння в освітніх дослідженнях: Матеріали I Міжнародної наукової конференції, 22-23 травня 2017 р., м. Київ. Київ – Дрогобич, 2017. С. 138–141